

3. Az emberiség egyetemes őstörténete a Biblia alapján¹

3.1. Bevezetés

A korszak időbeli határai

kb. i.e. 4000-tól kb. ie. 2000-ig.²

Az I. Móz. 5. fejezetében található nemzetségtáblázat szerint **a teremtéstől az özönvízig 1656 év** telt el, majd ezt követően került sor a bábéli torony építésére és a nyelvek összezavarására.

A korszakot tárgyaló bibliai szakasz

I. Móz. 1:1-11:32 – Az emberi történelem első, közel 2000 évről a Biblia nagyon szűkszavúan beszél. Csak azokat a főbb csomópontokat érinti, amelyek nélkülözhetetlenek a lényeg, az emberi őstörténet megértéséhez. A leírás tömörsége miatt minden egyes versnek, fél mondatnak és kifejezésnek jelentősége van.

A korszak főbb eseményei, egyben szakaszhatárai

1. A teremtés
2. A bűneset
3. Kain és Ábel története
4. Az özönvíz és az új világrend
5. A Bábéli torony építése és a nyelvek összezavarása

3.2. Teremtés (I. Móz. 1-2. fejezet)

Teremtés vagy evolúció?

Földünk és rajta az élet keletkezésének kérdése mindig is foglalkoztatta a gondolkodó embereket, így nem csoda, hogy magyarázatára az idők folyamán sokféle elmélet született. A számos kialakult elképzelést alapvetően *két nagy csoportba* sorolhatjuk:

a) teremtéselmélet(ek), amelyek természetfölötti beavatkozással, isteni

közreműködéssel, vagy valamilyen intelligens tervező³ létével hozzák összefüggésbe a kezdetet.

¹ Az Izrael története/ Megváltás története 1. főiskolai jegyzet átdolgozása

² Ezt az ún. rövid kronológiát a föld keletkezésére nézve a tudósok elvetik. Ugyanakkor a zsidók, akik hittudósaiak segítségével a „teremtéstől fogva” folyamatosan számolják az éveket a föld és az élet keletkezését ie. 3761-re teszik, azaz szintén a rövid kronológiát vallják. (2010 ezek alapján a zsidó naptárban 5770)

Ezen a csoporton belül el kell különítenünk a Biblia teremtéstörténetét szó szerint vevő és azt tudományosan igazolni próbáló **kreacionistákat**, azaz teremtéshívőket.⁴

b) *fejlődésmélelet(ek)*, amelyek az anyag, a természet ismert törvényszerűségei és a véletlenek összjátékával magyarázzák világunk létrejöttét. Pl. az evolúció.

(Létezik egy - a modern kereszténységben igen népszerű – “köztes” , ún. *teista evolúciós elmélet* is, amely szerint a földi élet egy természetfeletti erő beavatkozásával indult el, amit azonban a szerves anyagokba “programozott” lassú evolúciós fejlődés tett teljessé.)

A két fő irányzatot összehasonlítva az alábbi markáns *különbséget* figyelhetjük meg:

A fejlődésmélelet a véletlenek egybeesésének tulajdonítja a fejlődést, ami éppen ezért fokozatos, és hatalmas – gyakorlatilag beláthatatlan és csak becsülhető – időtávokat igényel annak érdekében, hogy a véletlenek bekövetkezzenek, valószínűségük bizonyossá váljon.

A teremtésmélelet – az előbbivel szöges ellentétben – tudatos, intelligens, akaratlagos alkotótevékenységről beszél, amihez éppen ezért véges idő is elég.

A két fő irányzatot tanulmányozva továbbá egy fontos *következtetést* tehetünk:

Jelenleg a kezdetekre vonatkozóan (föld kialakulása, a földön az élet megjelenése, az ember eredete stb.) egyetlen tudományosan lezártként kezelhető álláspont sincs. A tudomány oldaláról elméletek, és hipotézisek, azaz részben igazolt feltételezések sorakoztathatóak fel, amelyek sokszor egymással – rosszabb esetben önmagukkal is – ellentmondásban vannak, míg a másik oldalon a Biblia – vagy más teremtéstörténetek – szintén nem igazolhatóak a tudomány objektív módszereivel. Azaz végső soron hit kérdés, melyik eredet-elmélet választjuk. A Biblia ezzel kapcsolatban egyenesen nem is ígér ennél több, vagy más bizonyosságot: **“Hit által értjük meg, (azaz nem a tudomány segítségével) hogy a világ Isten beszéde által teremtett, hogy ami látható, a láthatatlanból állt elő.”**(Zsid.11:3)

³ Az intelligens tervezés fogalmát tudósok egy csoportja alkotta meg, akik vallásoktól függetlenül úgy vélik, hogy a földi élet nem véletlenek sorozatából fejlődött ki, hanem értelmes tervezés (intelligent design) eredménye. Céljuk, hogy az élővilágban természettudományos módszerekkel bizonyítsák be az intelligens tervezés nyomait. (Ajánljuk Michael Behe: *Darwin fekete doboza*, Harmat Kiadó, Budapest, 2002., William Dembski: *Intelligens tervezettség*. Laurus Kiadó, 2007., és a www.ertem.hu weboldalt.)

⁴ A kreacionista tudósok mozgalma az 1960-as években indult el az Egyesült Államokból. Mára a kutatócsoport taglétszáma több ezer főre növekedett. Kivétel nélkül tudományos fokozattal rendelkező – nem egy esetben több szakterületen is magas szinten kutató – személyekről van szó, akik szakmai tudásukkal és tekintélyükkel konferenciákon és publikációkban állnak ki a bibliai teremtéstörténet szavahihetősége mellett. (A teremtéstörténet hitelességével kapcsolatban ajánljuk két - Magyarországon is jól ismert kreacionista tudós művét: Werner Gitt : *A teremtés bibliai tanúságtétele* Bp., Evangéliumi Kiadó 1996, illetve Henry M. Morris : *Kreacionizmus* Bp., KIA, 2000. Ajánljuk továbbá : Dr. Török Tibor: *Isten a természettudományokban , fizikusok kerekasztal-beszélgetése a teremtés-evolúció témaköréről* In: Jó Hír 1992/4 és Sonleitner Károly: *A teremtés parányi titka* In: Jó Hír 1991/4)

A kétkedni akaróknak mindig marad oka a kétkedésre – noha az evolúció egyik klasszikusa R. Leakey szerint is “az evolúció összes bizonyítéka elférne egy biliárdasztalon” – míg azok számára, akik hinni akarnak, lesz elég bizonyosága a természetfölötti kezdetnek. Ahogy Jézus megfogalmazta: “Akinek van füle a hallásra, hallja” (Mát.13:9)

A kérdés jelentősége

A kérdés – tudniillik, hogy teremtés vagy evolúció – minden ember számára gyakorlati jelentőséggel bír, mert egyáltalán nem mindegy, hogy az életünket, annak eseményeit, a bennünket körülvevő világ történéseit, végül halálunk bekövetkezését és körülményeit a véletleneknek tulajdonítjuk, vagy valakinek az alkotásai vagyunk, következésképpen valaki akarta, hogy legyünk, terve volt, terve van velünk és felügyeli életünk alakulását.

A kérdésre adott válasz alapvetően meghatározza életszemléletünket, önbecsülésünket és azt, hogy hogyan és milyen mértékben vagyunk képesek feldolgozni az életünkben felmerülő nehézségeket.

A felvilágosodás korában gyökerező modern tudomány elvből kizárja a hit szerepét, ezzel együtt az objektív eszközökkel igazolhatatlan és magyarázhatatlan, irracionális erők létét.⁵ Mivel Isten léte e tudományos módszerekkel nem bizonyítható, így az eredet kérdésére csak az anyag önmagából való születése és fejlődése lehet az egyetlen válasz, amit minden eszközzel és módon "bizonyítani kell", ugyanakkor ezáltal az ember lelkiismeretéből is “megnyugtatóan” kizárható egy isteni személy léte. Ez az Istentől és egyházaktól függetlenedni akaró törekvés alapozta meg a fejlődéselméletek kialakulását, amely irányzat Charles Darwin: A fajok eredete c. könyve megjelenésétől (1859) datálódik. A 19. század óta számtalan régészeti, őstörténeti feltárás, lelet és elmélet látott napvilágot, azonban a világmindenség és benne a Föld eredetét, a rajta kialakuló élet származását, fejlődésének állomásait, az emberré válás folyamatát a tudomány a mai napig sem tudja pontosan megmagyarázni, bizonyítani. Középkor tankönyveink leegyszerűsített, logikusnak tűnő levezetéseivel szemben ki kell mondanunk, hogy mindezen kérdések megválaszolására nem egy, de többféle, egymással is vitában álló tudományos álláspont létezik és tartja magát évtizedek óta.

Az egymással vitatkozó tudósok elméleteit, érveit és cáfolatait nem áll módunkban részletesen elemezni. Ugyanakkor meg kell jegyeznünk, hogy a régészeti és őstörténeti leletanyag kevés, de nem elhanyagolható százalékát olyan tárgyak, épületek, jelenségek alkotják, amelyeket a hagyományos, fejlődéselméleten alapuló történelemszemlélet nem tud értelmezni.⁶ Az evolúció azt

⁵ Gondoljunk csak bármilyen úgynevezett „paranormális” tevékenységre.

⁶ Az emberré válás hagyományos felfogásába be nem illeszthető tárgyak, jelenségek tudományos igényű

vallja, hogy az ember egy alacsonyabb, primitívebb létformából emelkedett ki és vált városépítő, élelmiszertermelő, társadalomban élő civilizált polgárrá. A régészeti leletek azonban ezzel kapcsolatban nem egyértelműek. Vannak misztikusnak tűnő, nagyon ősi kultúrák, városok, tárgyak és jelenségek, amelyeket nem tudunk besorolni a hagyományos régészeti kultúrákba. Némelyek idegen, földön kívüli civilizáció nyomaiként értékelik ezeket. A Biblia szerint azonban egy az ősi múltban létező, nagyon magas emberi kultúra emlékei, amelyet Isten megítélt és vízözönnel sújtott. A legtöbb nép ősi tudata „aranykornak” nevezi ezt a kezdeti, harmonikus időszakot, amelynek bukása után minden rosszabbra fordult.

A föld és az ember
hevességét jelzi, hogy a
szembenálló tudósok egyik jelenkori képviselője egyenesen így fogalmaz:

őstörténete-eredete körül folyó viták
hagyományos eredetelmélettel

“ ... (a tudományos világban) kettős standardot alkalmaznak a bizonyítékok értékelésekor. Az ősemléknek, vagy szerszámainak azokat a bizonyítékait, amelyek beleillenek az emberi evolúció ortodox modelljébe, készséggel elfogadják. Azt a bizonyítékot, amely ugyanannyira megbízható, de nem passzol bele ebbe a modellbe, mellőzik vagy néha el is hallgatják. Elég gyorsan kiesik a (szak)irodalomból és néhány generáción belül annyira láthatatlanná válik, mintha soha nem is létezett volna. Ennek eredményeképpen valójában lehetetlen, hogy az emberi őstörténettel kapcsolatos rivális feltételezések hitelt kapjanak. ” (CREMO-THOMPSON 1997.1.)⁷

A bibliai teremtéstörténet ismertetőjegyei

A különböző hitvilágok vallások teremtésről alkotott elképzelései sokfélék és egymástól nagyban különböznek, ezért szükséges hangsúlyoznunk, hogy a bibliai teremtéstörténet (úgy, ahogyan azt leírva találjuk és nem annak különféle értelmezései!) a teremtés-elméletek között is *egyedülállónak* számít. Ezeket a megkülönböztető jegyeket az alábbiakban foglalhatjuk össze :

összefoglalását és egyfajta értelmezését olvashatjuk a szakmai világban nagy visszhangot kiváltó kutató-szerzőpáros eredetileg 952 (!) oldalas, magyar nyelven már rövidített kiadásban megjelent könyvében: M. Cremona- R. L. Thompson : Tiltott régészet - Az emberi faj rejtélyes eredete Bp., Védikus Bölcsellettudományi Szabadegyetem 1997. Ezen kívül általában a nem tudományos irodalomban olvashatunk sajátos véleményeket, magyar nyelven pl. Nemere István könyveiben.

7 M. Cremona- R. L. Thompson : Tiltott régészet - Az emberi faj rejtélyes eredete Bp., Védikus Bölcsellettudományi Szabadegyetem 1997.

puszta szóval teremtés: lásd ezzel kapcsolatban a Biblia egybehangzó kijelentéseit *I. Móz. 1:3*
vö. *Zsolt. 33:6,9*

semmiből teremtés: *I. Móz. 1:2* vö. *Zsid. 11:3* -. Luther fordítása még pontosabban fejezi ki az eredeti értelmet "ami látható, az *a semmiből* állott elő"

befejezett teremtés: Az első fejezet 8 alkalommal hangsúlyozza, hogy Isten mindent "az ő neme szerint" teremtett. Ezen a ponton a Biblia nyomatékosan kizárja a további evolúció szükségességét, ti. a szövegben szereplő régies "neme" kifejezés nem az ivarát, hanem a fajtáját jelenti az élőlényeknek, azaz kiforrott, befejezett fajokról beszél.

tervszerű teremtés: Ha figyelmesen elolvassuk a Föld és az élőlények megteremtésének történetét (*I. Móz. 1:3-31*), azt tapasztaljuk, hogy mindez rendkívül céltudatosan, rendszerezetten történt, a leírás sorrendje sem véletlenszerű.⁸

6 nap alatt teremtés: A rövid időtáv logikusan következik a cselekvés tudatosságából, valamint a hatalomnak abból a mértékéből, amely képes szóval a semmiből alkotni. (*Jer. 32:27*) Azt, hogy mindez nem kevesebb és nem több, hanem pontosan 6 nap alatt történt, nem csak a teremtésről szóló beszámolójában állítja a Biblia, hanem – önmagával összhangban és következetesen – a Tízparancsolatban is megerősíti, ahol egyértelműen hivatkozik az isteni példaadás tekintélyére (lásd. *II. Móz. 20:9-11*). Úgy tűnik, mintha Isten a későbbi törvénybe iktatandó ideális emberi életrendet (6 nap munka + 1 nap pihenés) kívánta volna már kezdetben is személyes példaadásával megerősíteni. (A teremtéstörténetben használt héber "jóm" szó egy 24 órás napot jelöl, a versszakonként ismétlődő "és lőn este és lőn reggel" kifejezés szintén a szó szerinti értelmezést erősíti meg.

az ember teremtése : Isten az élet jogát és örömét olyan lényekkel is meg kívánta osztani, akik önálló gondolatokkal, szabad döntési képességgel rendelkeznek és akikre rábízhatja a Föld egyéb teremtményeiről való gondoskodást. (*I. Móz. 1:28*) Az első emberpár megteremtése az utolsó napon történt, a leírásból és a későbbi visszahivatkozásokból úgy tűnik, hogy ünnepélyes és megkülönböztetett módon. (*I. Móz. 1: 26-31, Péld. 8:31*) A Teremtő különleges szeretetét mutatta, hogy az embert saját "képére és

⁸ Sokáig ellentmondásosnak tartották, hogy Isten csak a negyedik napon teremtette meg a Napot, Holdat, csillagokat, de a világosság már az első naptól fogva létezett. Csak a modern fizika ismerte fel és határozta meg a világmindenségben létező diffúz fény fogalmát, amely független az égitestektől.

hasonlatosságára" formálta. (I.Móz.1:27 "celem" és "dömut", vagyis külső-és belső hasonlóság). A föld porából - értsd a földet is alkotó elemekből - alkotta meg Ádámot és kifejezvéen egységüket- , belőle "vette ki" Évát.⁹ Kettőjük különleges összetartozását fejezték ki Ádám szavai: " *ez már csontomból való csont és testemből való test...*" (I. Móz. 2:23).

Az ember kezdeti méltóságát Zsoltárok könyve így foglalja össze:

"Mikor látom egeidet, a te ujjaidnak munkáját; a holdat és a csillagokat,

amelyeket teremtettél: Micsoda az ember, hogy megemlékezel róla és az embernek fia, hogy gondod van rá. Hiszen kevéssel tetted őt kisebbé az Istennél, és dicsőséggel és tisztességgel megkoronáztad őt Úrrá tetted őt kezeid munkáján, mindent lábai alá vetettél! (Zsolt.8:4-7)

tökéletes teremtés: Alkotó munkája befejezése után Isten megállapította, hogy az ő mércéjével mérve "minden igen jó" (I. Móz.1:31). Az új földnek a más világokban lakó egyéb teremtett lények is örültek. "Mikor együtt örvendeztek a hajnalcsillagok és Istennek minden fiai vigadoznak" (Jób 38: 7) Egy "kézműves" pontossága, fantáziája, szeretete és szépérzéke tükröződött bolygónk minden teremtményén. (Péld. 8: 26-30) Mindez nem kevesebbet jelentett, mint hogy világunk egy tökéletes állapotból indult el, amittől azonban a bűneshetől kezdődően egyre gyorsuló mértékben kezdett távolodni, egészen napjainkig.¹⁰

Összességében tehát elmondható, hogy a Biblia teremtéssel kapcsolatos állításai kétségtelenül gyökeresen eltérnek minden emberi tapasztalattól és józan megfontolástól.

A kérdés ezek után csupán az, hogy egyedisége miatt el kell-e vetnünk a bibliai teremtéstörténetet, vagy éppen emiatt kell elfogadnunk azt? Talán pontosan a leírás "hihetetlensége" bizonyítja, hogy nem ember találta ki, mivel olyan mértékben haladja meg a képzelőerőt és különbözik minden más teremtésemlelettől. Ez esetben viszont eredetére nem marad más magyarázat, mint amit maga is

⁹Az I. Móz.1. és 2. fejezetében az ember teremtésének eltérő leírása figyelhető meg. Valójában az előbbi fejezet hangsúlyozottan az események krónikájára helyezi a hangsúlyt, míg az utóbbi az olyan különösen fontos összefüggéseket kívánja megvilágítani, mint a társkapcsolat hasonlíthatatlan volta és a boldog emberi élet előfeltételei (engedelmesség, munka), stb. Más ókori sémi eredetű művekben is számtalan példa van arra, hogy ugyanaz a szerző egy művön belül többször is megismétli, megkettőzi a leírást. Ez a technikai fogás a kihangsúlyozás közkeletű irodalmi eszköze. Lásd. például: a kumráni tekercsek, az ugariti eposzok, vagy Homérosz eposzai egyes részeinek hasonló szerkesztését. (ARCHER 2001.134)

¹⁰A Biblia állítása ebben a tekintetben is különbözik attól a közkeletű elgondolástól, miszerint az általános fejlődés jellemzi a történelmet, és minden egyre jobb lesz körülöttünk. Szintén tanulságos megfigyelni, hogy a rossz vitathatatlan jelenlétét a világunkban hogyan próbálják indokolni, levezetni a különböző teremtés-elméletek, rendszerint a kezdet valamilyen fogyatékoságára vezetve vissza azt.

állít, hogy ti. természetfölötti forrásból származik.

Élet az Édenben

A Biblia nem határozza meg közelebbről, hogy az első emberpár mennyi időt töltött el az Édenben. Elhelyezkedését a megadott folyónevek alapján (Gen.2:10-14)¹¹ a mai Irak, az ókori Mezopotámia területére tehetjük. Érdekes egybeesés, hogy a mai régészettudomány szerint az emberi civilizáció bölcsője éppen itt, a termékeny félhold területén lehetett.

Isten szavai szerint feladatuk egyszerű volt: *“Szaporodjatok és sokasodjatok és töltsétek be a földet és hajtsátok birodalmatok alá; és uralkodjatok a tenger halain, az ég madarain, és a földön csúszómászó mindenféle állatokon.”*(Gen.1:28). A földön élő teremtmények feletti “uralkodás” eredeti, bibliai értelmét Jézus szavaiból érthetjük meg: *“Tudjátok, hogy a pogányok fejedelmei uralkodnak azokon, és a nagyok hatalmaskodnak rajtuk. De ne így legyen közöttetek: hanem aki közöttetek nagy akar lenni, legyen a ti szolgátok; és aki közöttetek első akar lenni, legyen a ti szolgátok. Ahogy az Embernek Fia sem azért jött, hogy neki szolgáljanak, hanem hogy ő szolgáljon és adta az Ő életét váltságul sokakért.”*(Mát.20:25-28)¹² Az édeni világ teljességgel más volt, mint a bűneset utáni. Az emberpár harmóniában élt a természettel, ismerte és nevével nevezte az állatokat (Gen.2:19), egyetlen élőlény sem bántotta a másikat, minden teremtmény növényekkel táplálkozott (Gen.1:29-30). Nem volt csapadék, csak valamiféle “vízburok-réteg”(“mennyezet alatt való” Gen.1:7) védte körül a földet, egyenletes hőmérsékletet és párákat biztosítva a földön élők számára. (Gen.2:6). Az életkorok hosszúak voltak és az emberpár szentől szemben találkozhatott, beszélgethetett Istennel.¹³

Már az édeni életnek is volt azonban ritmusa. Isten a teremtés 7. napján megpihent: *“megáldotta és megszentelte [- azaz elkülönítette ezt a napot a többitől]”* (Gen.2:3), amivel példát mutatott az emberiségnek. A 6+1 napos életritmust tehát nem a mózesi törvények “vezették be” (lásd Tízparancsolat), hanem édeni alapítású. Maga Jézus is így fogalmazott: *“A szombat lett az emberért [nem csak a zsidókért] és nem az ember a szombatért, annakokáért az Embernek Fia a szombatnak is ura”* (Márk 2:27-28)

Az édenben “megalapított” másik intézmény, a házasság, ekkor még tiszta és örömteli kapcsolat volt. Az ember teremtésének “kétféle leírása” (Gen.2:7 és Gen.2:21-22) éppen azt a célt szolgálja,

11 Két folyónevet tudunk pontosan azonosítani: az Eufráteszt és a Hiddeket = Tigris, amelyek Mezopotámia ősi folyói. A Hiddeket Tigrissel való azonosítását lásd Dán. 10:4-ben.

12 Napjainkra nyilvánvalóvá vált, hogy az ember ezt a teremtésbeli küldetését nem teljesítette. A szó rossz értelmében igázta le, hajtotta uralma alá a természetet. Jelenések könyvében - a földi történelem legvégén - már újjáteremtésről olvashatunk, valamint arról, hogy Isten számonkéri az emberiségen ezt a bűnt és elpusztítja azokat, akik a földet pusztítják. (Jel.11:18)

13 A különféle ősi mitológiákban megörökített „aranykorról” szintén hasonlóakat olvashatunk: az isteni és emberi világ még harmonikusan élt együtt, az emberek bölcsőbbek, nagyobbak és hosszabb életkorúak voltak, stb.

hogy képesen is bemutassa az ember számára, mit is jelentett eredetileg az igazi társ fogalma. Bár mindkét ember ugyanúgy épült és épül fel (test+élet lehelete = ember), mégis Ádám – és minden kor párkeresői számára – Éva különleges megalkotása egyben tanítás is volt.

- ➔○Az emberben megszületik a vágy: nem jó egyedül lenni (Gen.1:18a).
- ✓○Egyetlen igaz kapcsolatból sem hiányozhat Isten. Még ha nem is tudunk róla, ő az aki a tökéletes, “hozzánk illő társat” elénk vezet (Gen.1:18b).¹⁴
- ☒○A férfi indul el párja keresésére (Gen.1:20).
- ☒○Nem nyugszik, míg olyan társat nem talál, akiről azt érzi: hogy “csontjából és húsból való”, azaz egylényegű vele (Gen.1:23).
- ☛○A két ember illik egymáshoz – hosszú távon nem működik az ellentétek vonzzák egymást közhelye.
- ☛○A két ember segítőtársa egymásnak – egy kapcsolat tartóssága attól is függ, hogy két ember milyen hatással van egymásra: ösztönzik, vagy épp visszafele húzzák a másikat.
- ☛○A két ember harmóniáját jelzi, hogy semmit sem szégyenlenek egymás előtt. Sem testileg, sem lelkileg (Gen.1:25).
- ☛○A kapcsolatban a szerepek különbözőek, de egymás mellettiek (oldalborda). Ugyanakkor a férfiből vett asszony az “övé”, felelősséggel tartozik érte, vigyáznia kell rá, értékelnie kell. Ebben az esetben működik az, hogy az asszony, aki “gyengébb edény” (I.Pét.3:7) “engedelmes” tud lenni férjének. A férfi biztonságot nyújt, az asszony a család, az otthon összetartója. (Bővebben lásd: Efézusi levél 5. fejezet).
- ✓○ két ember akkor tud tartós, közös életet kezdeni, ha már – mind anyagi, mind lelki értelemben – “levált” a szüleiről. (Gen.1:24)
- ➔➔○A testi szerelem Istentől kapott ajándék, amelynek azonban igazi szépsége csak akkor élhető át, ha két ember között a fentebb leírt kapcsolat el nem szakítható “ragaszkodássá” mélyül. (Gen.1:24)¹⁵ A testi szerelem lelki összetartozás nélkül tartós sérüléseket okoz az ember lelkében. (I.Kor.6:18-19)

14 A Biblia “hármaskötélnek” nevezi az Isten és egy hívő házaspár között meglévő köteléket. (Préd.4:12)

15 Az igeversben szereplő „ragaszkodik” szó nagyon kifejezően képes. Az összeragasztott részek normál esetben soha nem esnek szét. Természetesen egy összeragasztott tárgy is eltörhet, de az mindenképpen sérüléssel jár.